

Przekaz informacji służbowych i prasowych w ocenie żołnierzy Wojska Polskiego

Badanie zostało zrealizowane na wniosek Departamentu Prasowo-Informacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Akademii Obrony Narodowej i stanowi kontynuację badań prowadzonych w latach ubiegłych, poszerzone tym razem o żołnierzy Narodowych Sił Rezerwowych. Celem badania było poznanie opinii środowiska wojskowego na temat przekazywania informacji służbowych i medialnych. Badanie terenowe przeprowadzono we wrześniu i październiku 2014 r. Do analiz statystycznych zakwalifikowano 1302 prawidłowo wypełnione kwestionariusze ankiet (653 – żołnierze zawodowi i 649 – żołnierze NSR). Ze względu na duże różnice pomiędzy grupami respondentów, widoczne w wielu danych społeczno-demograficznych, porównania wyników uzyskanych obecnie i w latach wcześniejszych dokonano wewnątrz grupy żołnierzy zawodowych. Jeśli chodzi o grupę żołnierzy NSR, sondowaną po raz pierwszy, porównanie z żołnierzami zawodowymi dokonane zostało na poziomie wniosków ogólnych, które przedstawiają się następująco:

- obie grupy badanych żołnierzy najbardziej interesują informacje o świadczeniach socjalno-bytowych. Ponadto żołnierze zawodowi zainteresowani są sprawami związanymi z funkcjonowaniem ich jednostki lub instytucji wojskowej oraz z przedsięwzięciami planowanymi w wojsku
- obie grupy respondentów najchętniej wyrażałyby opinie na temat sytuacji w wojsku, wypełniając anonimową ankietę lub rozmawiając z bezpośrednim przełożonym
- Internet jest podstawowym medium, z którego większość badanych czerpie informacje o sytuacji w wojsku. Korzystają z niego w zasadzie codziennie, podobnie jak z telewizji i radia. Ponad połowa respondentów łączy się z Internetem bezprzewodowo, jedna trzecia korzysta ze stacjonarnego dostępu do sieci. Osoby wykorzystujące łącze bezprzewodowe w większości wybierają do tego celu laptop lub notebook

- najpopularniejszymi stacjami telewizyjnymi są: TVP1, POLSAT i TVN, a radiowymi: Radio RMF FM, Radio ZET i Radio Eska. Spośród dzienników żołnierze zawodowi najczęściej sięgają po „Gazetę Wyborczą”, a żołnierze NSR po „Fakt”. Jeśli chodzi o tygodniki, obie grupy badanych najczęściej czytają „Angorę”. Ponad połowa ankietowanych odwiedza portal internetowy <wp.pl>, a nieco mniej niż połowa <onet.pl>
- zdecydowana większość badanych ogląda programy telewizyjne o tematyce wojskowej (np. emitowane w kanałach tematycznych TVP i Discovery). Ponad połowa respondentów ogląda program *Naszaarmia.pl*, emitowany przez TVP1 oraz jest zainteresowana programami radiowymi o tematyce wojskowej
- ponad połowa respondentów uważa, że sposób przedstawiania przez media spraw dotyczących wojska buduje pozytywny wizerunek Sił Zbrojnych RP w polskim społeczeństwie. Zdaniem co drugiego żołnierza zawodowego sprawy wojska są poruszane w mediach wystarczająco często, żołnierze NSR rzadziej są tego zdania. Ponad połowa ankietowanych nie podziela opinii, że media na ogół obiektywnie przedstawiają problemy wojska
- zdaniem ponad połowy żołnierzy zawodowych i prawie połowy żołnierzy NSR przedstawianie przez media spraw związanych z misją w Afganistanie buduje pozytywny wizerunek jej weteranów. Ponad połowa respondentów nie podziela opinii, że media wystarczająco często poruszają kwestie związane z misją w Afganistanie oraz że czynią to obiektywnie
- żołnierze zawodowi chcieliby, aby media informowały o sytuacji szeregowych zawodowych i służących na kontraktach oraz aby informacje medialne były prawdziwe, rzetelne i aktualne. Ta ostatnia opinia podzielana jest też przez co dziesiątego żołnierza NSR. Respondenci z tej grupy najczęściej chcieliby uzyskiwać z mediów informacje na temat wolnych stanowisk i naboru do służby wojskowej
- zmalała ilość żołnierzy zawodowych, którzy czytają miesięcznik „Polska Zbrojna”, ale pomimo tego czyta go większość badanych z tej grupy; co piąty – regularnie. Natomiast ponad połowa żołnierzy NSR nie sięga po „Polską Zbrojną”, a regularnie czyta ją znikomy odsetek ankietowanych z tej grupy
- większość respondentów podziela opinię, że „Polska Zbrojna” porusza tematy aktualne i ważne dla wojska. Co piąty żołnierz zawodowy nie odnajduje tam jednak potrzebnych mu informacji służbowych, a ponad jedna trzecia uważa, że różnie z tym bywa
- najczęściej czytany przez badanych działem „Polski Zbrojnej” jest *Armia*, a najrzadziej – *Peryskop*. *Armia* była najczęściej wskazywanym działem, któremu według badanych należałoby poświęcić więcej miejsca. Dla jednej trzeciej respondentów *Peryskop* oraz *Horyzonty* nie wnoszą istotnych informacji

- ponad połowa żołnierzy zawodowych czyta „Przegląd Sił Zbrojnych”, natomiast mniej niż jedna piąta ankietowanych z obu grup – „Kwartalnik Bellona” oraz „Naszą Służbę”. Mniej niż połowa żołnierzy NSR czyta „Przegląd Sił Zbrojnych”
- najbardziej popularnymi wojskowymi stronami internetowymi są, w grupie żołnierzy zawodowych, strona ich jednostki lub instytucji wojskowej oraz <mon.gov.pl>. Podobnie jest w przypadku żołnierzy NSR, ale tam strona Ministerstwa ON wyprzedza nieco w ilości wskazań stronę macierzystej jednostki. Trzecie miejsce zajmuje <polska-zbrojna.pl>
- na resortowych portalach internetowych powinny, zdaniem żołnierzy zawodowych, znaleźć się informacje o służbie wojskowej i problemach głównie szeregowych zawodowych. Żołnierze NSR oczekują natomiast informacji na temat wolnych stanowisk w wojsku
- wśród badanych, którzy korzystają ze strony <polska-zbrojna.pl>, ponad połowa deklaruje, że odnajduje tam potrzebne informacje. W przypadku strony <mon.gov.pl> osób takich jest nieco mniej
- większość użytkowników strony <polska-zbrojna.pl> korzysta z działu *Armia*. Sporym zainteresowaniem cieszą się także *Misje*, a najmniejszym – *Spółeczność i Patronaty*
- ponad połowa badanych śledzi dyskusje o aktualnych problemach wojska na różnych forach internetowych, ale większość z nich nie wyraża własnych opinii
- większość żołnierzy zawodowych uważa, że strona ich jednostki wojskowej lub instytucji zawiera informacje aktualne i potrzebne, które są ułożone logicznie oraz łatwo je wyszukać. Nieco mniej badanych uważa, że strona ta jest atrakcyjna graficznie i sporo się na niej dzieje
- co dziesiąty żołnierz zawodowy jest zdania, że strona jego jednostki wojskowej lub instytucji jest wystarczająco dobra i nie trzeba jej zmieniać. Taki sam odsetek sądzi, że atrakcyjność strony należy podnieść poprzez uaktualnianie jej na bieżąco i umieszczanie na niej informacji z życia codziennego JW
- ponad połowa żołnierzy zawodowych i większość żołnierzy NSR korzysta z mediów społecznościowych. Wśród tych osób prawie wszyscy mają konta osobiste na tych portalach
- osoby deklarujące użytkowanie mediów społecznościowych najczęściej robią to codziennie, w godzinach wieczornych
- celem korzystania z portali społecznościowych jest głównie utrzymywanie kontaktu ze znajomymi. Wiele osób słucha także za tym pośrednictwem muzyki, ogląda filmy i zdjęcia bądź czyta zamieszczane teksty
- ponad jedna piąta respondentów korzysta z profili mediów społecznościowych prowadzonych przez MON. Najpopularniejszymi wśród żołnierzy zawodowych są: Google+ MON, Facebook MON, Facebook

Dowództwo Generalne RSZ i Youtube MON. W grupie żołnierzy NSR w czołówce rankingu, zamiast Facebook DG RSZ, pojawiło się Facebook Wojsko Polskie Twoja Armia

- użytkownicy wojskowych mediów społecznościowych przejawiają na nich swoją aktywność głównie poprzez tzw. lajkowanie lub szukanie znajomych
- większość respondentów uważa, że oficerowie prasowi są potrzebni, nieco mniejszy odsetek pozytywnie ocenia ich pracę
- prawie wszyscy żołnierze zawodowi deklarują, że ich jednostka wojskowa lub instytucja uczestniczy aktywnie w życiu miasta (miejscowości), w którym (której) się znajduje. Najczęściej wskazywaną formą aktywności jest uczestnictwo w świętach i uroczystościach. Jednostki wojskowe często także organizują dni otwarte lub uczestniczą w akcji honorowego krwiodawstwa. Żołnierze NSR znacznie rzadziej zauważają aktywność Wojska Polskiego w życiu społeczności lokalnej, najczęściej wskazywanym jej przejawem było uczestnictwo w świętach i uroczystościach.

Na podstawie wyników badania sformułowano kilka rekomendacji i wniosków. Wskazane byłoby ulepszenie przepływu informacji w jednostkach wojskowych (instytucjach), ponieważ duży odsetek żołnierzy zawodowych jest zainteresowany wiadomościami o Siłach Zbrojnych RP, ale nie otrzymuje wiadomości w wystarczającym zakresie. Potrzeby informacyjne badanych nie są zaspokajane przede wszystkim jeśli chodzi o informacje na temat przedsięwzięć planowanych w wojsku i świadczeń socjalno-bytowych przysługujących żołnierzom zawodowym. Żołnierze NSR chcieliby dowiadywać się więcej na temat wolnych stanowisk służbowych i warunków naboru.

Z racji tego, że Internet jest podstawowym źródłem informacji o wojsku, należy rozważyć udoskonalenie stron internetowych i portali społecznościowych prowadzonych przez resort ON, zamieszczanie na nich aktualnych i związanych z codziennym życiem wojska informacji. Wskazanim byłoby także promowanie na najbardziej popularnych stronach i portalach społecznościowych prowadzonych przez MON tych, które nie cieszą się na razie dużym zainteresowaniem. Według respondentów media cywilne nie podają prawdziwych, rzetelnych i obiektywnych informacji na temat Sił Zbrojnych RP. Może to mieć negatywny wpływ na wizerunek Wojska Polskiego wśród polskiego społeczeństwa. Z tego względu należałoby w większym stopniu reagować na doniesienia medialne, zamieszczać sprostowania lub domagać się ich w sytuacjach, gdy podane informacje na temat SZ RP będą nieprawdziwe lub nieobiektywne. Wskazanim byłoby zwrócenie większej niż dotychczas uwagi przez media wojskowe na żołnierzy NSR i ich potrzeby informacyjne. Pomogłoby to w dotarciu do tej grupy i związaniu jej bardziej z Siłami Zbrojnymi RP.

Wybrane aspekty służby wojskowej w kontekście zmian strukturalnych Sił Zbrojnych RP

Przedmiotem analizy były opinie żołnierzy dotyczące następujących problemów badawczych: poziomu satysfakcji zawodowej żołnierzy, rozwoju zawodowego żołnierzy, wpływu wprowadzonego Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na warunki służby oraz zainteresowanie służbą w Narodowych Siłach Rezerwowych. Badanie przeprowadzono na losowej próbie populacji ogólnej żołnierzy Sił Zbrojnych RP metodami ilościowymi z wykorzystaniem anonimowej ankiety audytoryjnej.

Poziom satysfakcji i rozwój zawodowy

Najwyżej ocenianym aspektem wykonywania zawodu żołnierza jest aktywność fizyczna i sportowa. Szczególnie niekorzystnie wyróżniają się dostęp do nowoczesnej techniki (nie satysfakcjonuje aż co drugiego respondenta) i poczucie stabilności miejsca pracy.

W odniesieniu do zmian legislacyjnych, które zaczęły obowiązywać w roku przeprowadzania badania, daje się zauważyć, że mniej więcej tyle samo jest zmian skutkujących dla żołnierzy raczej pozytywnie, co i zmian skutkujących raczej negatywnie.

Większość żołnierzy planuje długoletnią służbę wojskową. Znaczna część respondentów wymieniła powody, których ewentualne pojawienie się prawdopodobnie spowoduje podjęcie przez nich decyzji o wcześniejszym niż aktualnie planowanym odejściu ze służby. Do dalszego pełnienia służby żołnierzy motywują przede wszystkim dobra ekonomiczne. Do nich należy zaliczyć kwestie finansowe i emeryturę wojskową. Dla blisko jednej trzeciej żołnierzy bardzo ważne okazują się motywy patriotyczne oraz przyjazna atmosfera pracy w miejscu służby. W dalszej kolejności żołnierze wskazują na trudną sytuację na cywilnym rynku pracy, zamiłowanie do wojska i możliwość otrzymania mieszkania służbowego.

Badanie ukazało, jak w siłach zbrojnych postrzegane jest podejście do obowiązków służbowych poszczególnych korpusów osobowych. Uogólniając, można stwierdzić, że najczęściej nisko oceniane są postawy szeregowych zawodowych, a korzystnie wyróżniają się postawy podoficerów zawodowych.

Zdecydowana większość żołnierzy odczuwa potrzebę podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Najczęściej wskazywano potrzebę rozwijania kompetencji w zakresie: wiedzy specjalistycznej związanej z zajmowanym stanowiskiem służbowym, znajomości języka angielskiego oraz wiedzy i umiejętności technicznych. W badaniu podjęto się oszacowania zapotrzebowania na różne formy doskonalenia zawodowego.

Percepcja skutków zmiany systemu kierowania i dowodzenia

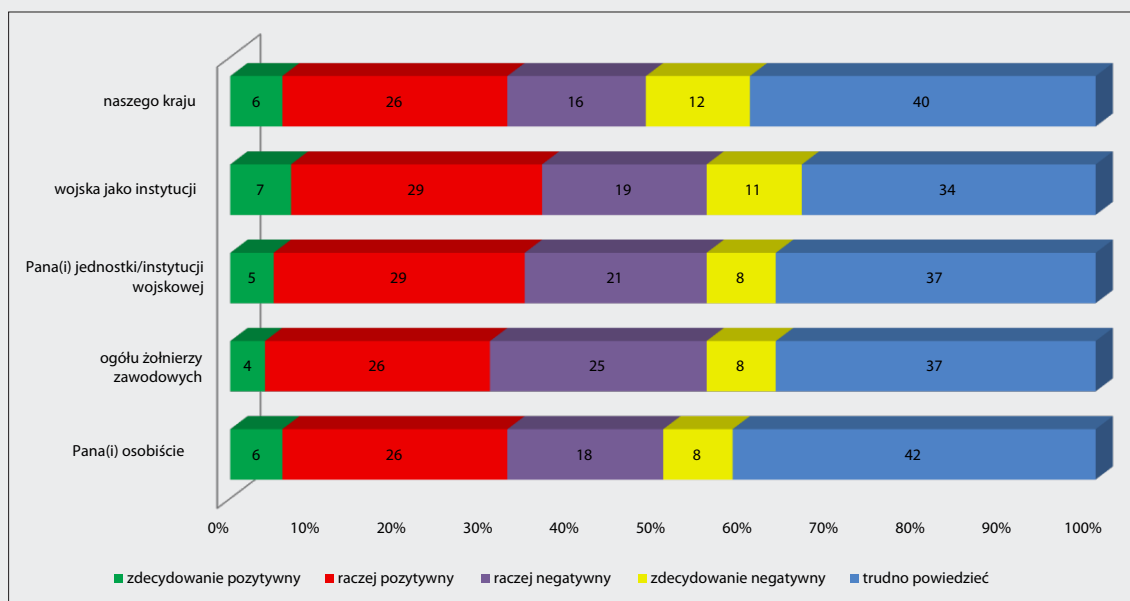
Spostrzegane przez żołnierzy skutki wprowadzenia Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na sytuację w wojsku sondowano poprzez zastosowanie dwóch modeli badawczych. Po pierwsze, bezpośrednio pytano żołnierzy o ocenę skutków zmian systemu. Po drugie, dążono do uzyskania informacji o zauważalnych przez żołnierzy skutkach zmiany systemu w sposób pośredni – porównano jak żołnierze oceniali różne aspekty sytuacji w wojsku przed i po zmianie systemu kierowania i dowodzenia.

Z odpowiedzi na bezpośrednie pytania o skutki zmian systemu wynika, że żołnierze najczęściej nie zauważają wpływu wprowadzenia Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP na sytuację w wojsku. Tendencja do pozytywnego oceniania skutków występuje w odniesieniu do: uzbrojenia, dyscypliny w wojsku oraz wyposażenia technicznego. Opinie negatywne charakterystyczne są zaś dla 11 pozostałych ocenianych aspektów, w szczególności zagadnień związanych z sytuacją zawodową żołnierzy oraz procesem dowodzenia (jednak skutki tego aspektu dość często oceniano też pozytywnie).

Częściej zauważany jest wpływ zmiany systemu na różne aspekty funkcjonowania macierzystych jednostek wojskowych. W przypadku oceniania niemal każdego z analizowanych aspektów opinie pozytywne dominują nad negatywnymi (za wyjątkiem kwestii zabezpieczenia materiałowo-technicznego procesu szkolenia). Najczęściej korzystny wpływ wskazywany był w odniesieniu do gotowości bojowej, jakości wykonywanych przez jednostkę/instytucję zadań oraz sprawności dowodzenia. Jednak obok pozytywnych opinii często pojawiało się wiele opinii negatywnych.

Zadaniem żołnierzy była też ocena ogólnego bilansu zysków i strat wynikającego z wprowadzenia Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP (wykres 1).

Wykres 1. Jaki jest, Pan(i) zdaniem, ogólny bilans zysków i strat wynikający z wprowadzania Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP dla:

Uogólniając, można mówić o dużym rozwarstwieniu opinii (znaczny odsetek pozytywnych jak i negatywnych) na temat skutków wprowadzenia Nowego Systemu Kierowania i Dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP. Daje się przy tym zauważyć, że nie wszyscy żołnierze mają wystarczającą wiedzę na temat istoty tego systemu i w związku z tym zbierając o nim opinie, warto wyodrębnić poglądy oficerów jako szczególnie wartościowe w tym zakresie.

Niniejsze badanie ukierunkowane było na poznanie poglądów populacji ogólnej żołnierzy. W sprawozdaniu z badań przedstawiono wyniki analiz opinii oficerów, jednak należy je traktować jako szacunkowe, gdyż trzeba uwzględnić większy niż dla populacji ogólnej maksymalny błąd pomiaru (wynosi on 7,5%, podczas gdy dla populacji ogólnej – 4%). Oficerowie informujący o zauważeniu skutków zmian systemu dowodzenia częściej relacjonują negatywny ich skutek.

Cyklicznie, co pół roku, przeprowadzany jest Generalny Sondaż Nastrojów. Analizie poddano wyniki badań przeprowadzonych jesienią 2013 r., wiosną 2014 r. oraz jesienią 2014 r.¹ Chociaż z tego porównania wynika, że żołnierze nie zmienili w tym czasie swoich opinii, to wyodrębnienie opinii oficerów sugeruje, że w przeciągu roku polepszyło się wyposażenie oraz materiałowe zabezpieczenie szkolenia w jednostce wojskowej², a także nastąpiła poprawa działalności służb zabezpieczających funkcjonowanie jednostki wojskowej³. Ocena poglądów oficerów jest jednak z jednej strony

¹ Poddano analizie dane zebrane w ramach realizacji tematów będących podstawą sprawozdań: M. Iwanek, *Generalny Sondaż Nastrojów. Żołnierze zawodowi – jesień 2013*, WCEO, Warszawa 2014; M. Iwanek, *Generalny Sondaż Nastrojów. Żołnierze zawodowi – wiosna 2014*, WCEO, Warszawa 2014.

² $H=7,00$; $p=0,030$.

³ $H=11,25$; $p=0,004$.

obarczona dużym błędem pomiaru, z drugiej zaś wyniki uwypukliły, że wykrytych tendencji nie można automatycznie traktować jako skutków zmiany systemu kierowania i dowodzenia siłami zbrojnymi – w międzyczasie mogły zdarzyć się inne rzeczy tym skutkujące.

W następstwie zastosowania dwóch modeli badawczych widać, że chociaż oficerowie pytani o skutki zmiany tego systemu często informują o wynikłych trudnościach, to z porównania ocen różnych aspektów funkcjonowania jednostki wojskowej nie wynika, że po wprowadzeniu nowego systemu doszło do pogorszenia sytuacji. Widoczne są zaś pewne pozytywne zmiany, które zaszły w ciągu ostatniego roku. Należy więc uznać, że żołnierze faktycznie doświadczają trudności w wykonywaniu zadań, jednak dotyczą one bardzo szczegółowych kwestii.

Zainteresowanie służbą w Narodowych Siłach Rezerwowych

W myśl ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej⁴, podstawowy trzon Narodowych Sił Rezerwowych (NSR) powinni stanowić żołnierze po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej oraz dotychczasowi żołnierze rezerwy.

Wyniki ukazały, że respondenci nisko oceniają poziom wyszkolenia wojskowego żołnierzy Narodowych Sił Rezerwowych. Wśród ankietowanych dominuje pogląd, że stanowią oni niewielkie wsparcie dla obronności państwa i jeszcze mniejsze dla jednostki, w której pełnią służbę. Zdecydowana większość żołnierzy zawodowych nie chce wiązać swojej przyszłości z Narodowymi Siłami Rezerwowymi. Zainteresowaniu służbą w NSR sprzyja młodszy wiek żołnierza.

⁴ Służbę w Narodowych Siłach Rezerwowych normuje ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. nr 241, poz. 2416, z późn. zm.) oraz inne akty prawne.